

ก

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำ งบกระแสเงินสดโดยวิธีทางอ้อม

Activities Related to the Preparation of Cash Flows by the Indirect Method

- เฉลิมขวัญ ครุบุญยงค์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการบัญชี
- คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
- E-mail: bachar@stjohn.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดทำงบกระแสเงินสดเป็นการแสดงรายการที่กระทบเงินสดรับเข้าและเงินสดจ่ายออก มีวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสด 2 วิธี คือ วิธีทางตรงกับวิธีทางอ้อม ปัจจุบันนิยมการจัดทำงบกระแสเงินสดด้วยวิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรงเนื่องจากวิธีทางอ้อมจัดทำได้ง่ายกว่าวิธีทางตรง สิ่งที่สำคัญของการจัดทำงบกระแสเงินสด คือ ต้องเข้าใจวงจรของกระแสเงินสดซึ่งเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการประเมินผลสภาพคล่องของธุรกิจ กระแสเงินสดเปรียบเสมือนสิ่งที่ซึบออกให้ธุรกิจป้องกันความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้ไปของเงินสดและการได้มาของเงินสด การจัดทำงบกระแสเงินสดมีรายการหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ค่าเสื่อมราคา ค่าเสื่อมราคา คือ ค่าใช้จ่ายที่ตัดจากยอดสินทรัพย์ถาวร ทำให้สินทรัพย์ถาวรมีรายการสุทธิลดลงในแต่ละปี แต่ธุรกิจไม่ได้จ่ายค่าเสื่อมราคาเป็นเงินสดจริง จึงเกิดคำถามขึ้นว่าค่าเสื่อมราคามีผลกระทบหรือไม่ผลกระทบต่อการจัดทำงบกระแสเงินสด แหล่งที่ได้มาของเงินสดที่สำคัญ คือ กำไรสุทธิจากการดำเนินงานของธุรกิจ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำงบกระแสเงินสดด้วยวิธีทางตรงและวิธีทางอ้อม คือ 1) กิจกรรมดำเนินงานเกิดขึ้นจากการนำกำไรสุทธิจากการดำเนินงานปรับปรุงด้วยรายการที่ไม่ใช่เงินสดและปรับปรุงด้วยการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน และ 2) กิจกรรมที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ประกอบด้วยกิจกรรมการลงทุนและกิจกรรมการจัดหาเงิน

คำสำคัญ: งบกระแสเงินสด วงจรเงินสด กิจกรรมดำเนินงาน

Abstract

Preparation of cash flow statements show cash items affecting cash in and pay out. There are two methods of preparing the cash flow: direct and indirect. Currently the popular method of preparation of a cash flow statement is indirect, because it is easier than the direct method. Crucial to the preparation of the cash flow statement is to understand the cycle of cash flow as a tool for evaluating the liquidity of a business. A cash flow statement indicates the business' risks arising from the use of cash and the acquisition of cash. Depreciation is important for the preparation of cash flow statements. However, the total impact of fixed assets is to reduce the list. Therefore the question arises whether the depreciation has or has no effect on prepared statements of cash flow. Important sources of cash are profits from operating the business. Activities included in the preparation of cash flow statements either by, 1) direct means—operating activities arising from application of net profit from operations improved by non-cash items and adjusted to changes in current assets and liabilities, and 2) indirect means—where the activity does not arise from operations.

Keywords: Cash Flow Statement, Cash Cycle, Operating Activities

บทนำ

ธุรกิจจำเป็นต้องดำรงเงินสดไว้เพื่อการจ่ายค่าใช้จ่ายทั้งหมดของธุรกิจ ถ้าธุรกิจไม่สามารถหาเงินสดให้เพียงพอหรือสมดุลกับค่าใช้จ่าย หมายถึง ธุรกิจนั้นปราศจากสภาพคล่องและถ้าเป็นเช่นนั้น จะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ตามมา คือ เรื่องของกฎเกณฑ์ทางการเงินหรือเงื่อนไขทางการเงิน แต่การเก็บเงินสดไว้ในมือเป็นจำนวนมากเกินไปก็ก่อให้เกิดรายได้กับธุรกิจ และถ้าไม่มีเงินสดเหลืออยู่เลยจะถือว่าขาดอำนาจในการตัดสินใจอย่างอิสระ และเป็นช่องทางให้ธนาคารเจ้าหนี้หรือเจ้าหนี้รายอื่นๆ เป็นผู้ตัดสินใจแทนธุรกิจได้ หรืออาจทำให้ธุรกิจถึงกับล้มละลายและสิ่งที่ตามมา คือ การเปลี่ยนแปลงการบริหารงานและการถือครองกิจการ

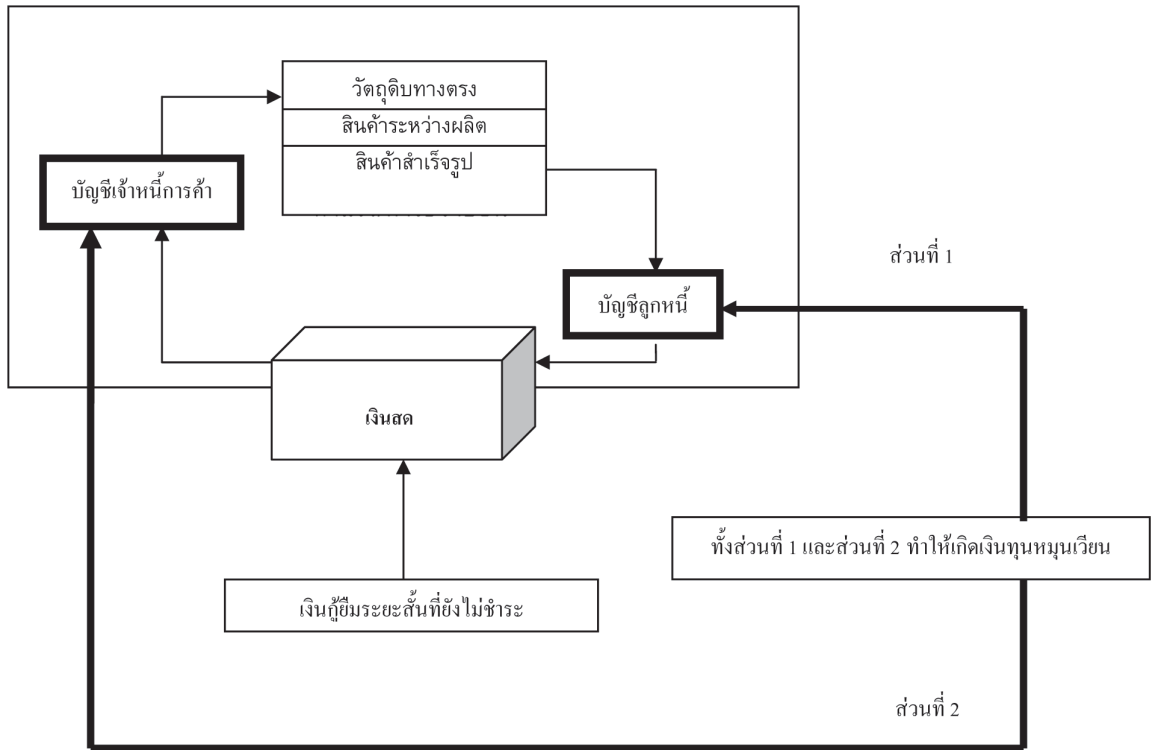
หลักความเป็นจริงการบริหารจัดการที่เจ้าของขาดอำนาจนั้น หมายถึง การสูญเสียเงินลงทุนครั้งใหญ่ เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นต่างๆ ที่กิจการยังคงสามารถสร้างกำไรได้อยู่ นั่นหมายความว่า ธุรกิจสามารถทำกำไรได้จริง แต่ขาดแคลนเงินสดเมื่อถึงกำหนดชำระเงิน กำไรที่หาได้ธุรกิจโอนเข้าสู่กำไรสะสม และไม่มีเงินสดในมือที่เพียงพอต่อการชำระหนี้จึงเป็นที่มาของการล้มละลาย ถ้าธุรกิจขาดแคลนเงินสดจะเป็นต้นเหตุในการเปลี่ยนมือจากเจ้าของรายแรกเป็นเจ้าของรายต่อๆ ไปในไม่ช้า ยกตัวอย่างเช่น ธุรกิจสร้างกำไรได้มากในปีที่ผ่านมา แต่เมื่อพิจารณาด้านสินทรัพย์หมุนเวียนของธุรกิจแล้ว ปรากฏว่ามียอดสินค้าคงเหลือเป็นจำนวนมากในขณะที่เงินสดและรายการที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็ว

เช่น เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ มีจำนวนน้อย อาจทำให้เกิดการผิดนัดชำระหนี้ได้เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้สินหมุนเวียน เมื่อเป็นเช่นนั้น สภาพคล่องของธุรกิจจึงนำมาซึ่งผลประโยชน์และในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดความล้มเหลวกับธุรกิจได้เช่นกัน การวิเคราะห์วงจรเงินสด (Cash Cycle) จะสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความล้มเหลวนั้นได้ การที่ธุรกิจสร้างความสมดุลของเงินสดไว้เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจากการล้มละลายด้านการบริหารเงินสด สิ่งแรกที่เราควรทำความเข้าใจ คือ วงจรเงินสด

วงจรเงินสด

จากการที่ธุรกิจหลีกเลี่ยงความเสี่ยงจากความล้มเหลวในการดำเนินงานด้วยการวิเคราะห์วงจรเงินสด คือ การเคลื่อนไหวของกระแสเงินสดเปรียบได้กับการไหลเวียนของโลหิตในร่างกายของมนุษย์ โดยที่โลหิตจะไหลออกจากเส้นเลือดใหญ่และนำสิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์มาสู่อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายมนุษย์ เช่นเดียวกันเงินสดจะมีการไหลเวียนเข้ามาสู่ธุรกิจพร้อมกับนำสิ่งที่เป็นประโยชน์เข้ามาสู่ธุรกิจด้วย ถ้าเงินสดหยุดการเคลื่อนไหวเมื่อใดหรือแม้แต่หยุดการเคลื่อนไหวเพียงช่วงเวลาสั้นๆ ก็สามารทำให้เกิดอันตรายกับธุรกิจได้ จากรูปที่ 1 เป็นการแสดงให้เห็นว่าถึงเงินสดจะปรากฏอยู่กึ่งกลาง นั้นหมายถึง ถึงเงินสดจะเป็นสถานที่ที่เก็บเงินสดไว้ไม่ให้เงินสดขาดหายไปจากถึงและเป็นสิ่งที่จะต้องคอยสังเกตเพื่อไม่ให้เงินสดขาดหายไปจากถึงเงินสดหรือมีเงินสดอยู่ในถึงมากเกินไป สิ่งที่อยู่ใต้ถึงเงินสดลงมาจะเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมเงินสดอีก

ส่วนหนึ่ง นั่นคือ เงินกู้ยืมระยะสั้นของธุรกิจสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เร็ว สภาพการไหลเวียนของเงินสดรับเข้าในแต่ละวันนั้นจะประกอบด้วยแหล่งที่ได้มา 2 แหล่ง คือ แหล่งที่ 1 ได้มาจากการขายสินค้าและการบริหารกิจการ และแหล่งที่ 2 ได้มาจากบัญชีลูกหนี้ที่ลดลง ส่วนกระแสเงินสดที่ไหลออกจากถึงนั้นเกิดขึ้นจาก แหล่งใช้ไปของเงินสด 2 แหล่งเช่นกัน คือ แหล่งที่ 1 ไหลออกด้วยการชำระเจ้าหนี้ที่เกิดจากการค้า การซื้อวัตถุดิบและแหล่งที่ 2 ไหลออกโดยการจ่ายค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน เช่น ค่าแรง ค่าเงินเดือน เป็นต้น เงินสดที่รับเข้ามาจากการขายสินค้าและบริการนั้นเป็นวงจรเงินสดที่เกิดขึ้นจากการซื้อวัตถุดิบทางตรง การจ่ายเงินเพื่อซื้อวัตถุดิบทางตรงจะมีทั้งการจ่ายเงินสดและการเกิดบัญชีเจ้าหนี้ทางการค้าด้วย ลำดับต่อมาจะเป็นการนำวัตถุดิบที่ซื้อเข้ามาเข้าสู่กระบวนการผลิตสินค้าทำให้เกิดสินค้าระหว่างผลิตและในลำดับสุดท้ายจะเกิดเป็นสินค้าสำเร็จรูป ในการผลิตสินค้าจะเกิดค่าใช้จ่าย คือ จ่ายค่าแรงและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่นๆ เพื่อผลิตสินค้าสำเร็จรูปจนกว่าสินค้าจะถูกขายออกไปยังผู้ซื้อ สินค้าที่ถูกขายออกไปเป็นเงินเชื่อจะถูกส่งตรงไปยังบัญชีลูกหนี้ และถ้าสินค้าที่ขายออกไปนั้นขายออกไปเป็นเงินสด เงินสดที่ได้รับจากการขายสินค้าจะถูกส่งตรงไปยังถึงเงินสด ถ้าเปรียบวงจรการไหลเวียนของเงินสดกับร่างกายมนุษย์ก็เปรียบเสมือนกับถึงเงินสดเป็นเส้นเลือดแดงของร่างกายมนุษย์นั่นเอง เมื่อธุรกิจได้รับเงินสดจากการชำระเงินของลูกหนี้ เงินสดจะไหลย้อนกลับไปยังถึงที่เก็บเงินสดอีกครั้งถือว่าเป็นการสิ้นสุดของวงจรการไหลเวียนของเงินสด ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงวงจรเงินสด

ที่มา: เฉลิมขวัญ ครุฑบุญยงค์, 2551: 112

เมื่อเข้าใจวงจรการไหลเวียนของเงินสดแล้ว การเข้าใจถึงการไหลเวียนของวงจรเงินสดเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดท่างกระแสเงินสดจะแสดงถึงรายการที่เกี่ยวข้องกับเงินสด ถ้ารายการใดไม่ใช่เงินสดต้องนำมาพิจารณาประกอบด้วย เช่น ค่าเสื่อมราคาเมื่อวิเคราะห์กระแสเงินสดทางอ้อมจึงต้องนำมาบวกกลับกับกำไรสุทธิ

หลักเกณฑ์การพิจารณากำไรและค่าเสื่อมราคาเมื่อวิเคราะห์กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

เมื่อพิจารณาวงจรการไหลเวียนของเงินสดเพื่อจัดท่างกระแสเงินสดนั้นสิ่งที่ต้องพิจารณา

ต่อไป คือ การพิจารณากำไรและค่าเสื่อมราคา จากรูปที่ 1 จะปรากฏรายการเพิ่มขึ้นอีก 2 รายการซึ่งเป็นรายการที่ส่งผลทำให้เงินสดไหลเวียนเพิ่มขึ้นหรือลดลง นั่นคือ รายการกำไรสุทธิกับค่าเสื่อมราคา การพิจารณากำไรสุทธิกับค่าเสื่อมราคาเป็นการวิเคราะห์กิจกรรมแรกที่กระทบเงินสดหรือที่เรียกว่ากิจกรรมดำเนินงาน ถ้าธุรกิจมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นจากการขายสินค้าเป็นเงินสดและเงินเชื่อและเมื่อลูกหนี้นำเงินมาชำระหนี้จะทำให้เงินสดเพิ่มขึ้น การพิจารณาด้านกำไรนั้นเป็นการทำความเข้าใจได้ไม่ยาก โดยธุรกิจนำรายได้จากการขายหักด้วยต้นทุนที่ครอบคลุมสินค้าที่ขายทั้งหมด ถ้ารายได้จากการขายสินค้ามากกว่าต้นทุนที่ครอบคลุมของสินค้า

ที่ขายทั้งหมดย่อมก่อให้เกิดผลกำไร ยกตัวอย่างเช่น ลินค้ามีต้นทุน 100 บาท และขายสินค้าในราคา 125 บาท กำไรที่เกิดขึ้นจากการขาย คือ 25 บาท ค่าเสื่อมราคาถูกจัดให้เป็นแหล่งของเงินทุนในอดีต โดยมีคำจำกัดความไว้ว่า กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน เท่ากับ กำไรจากการดำเนินงานบวกด้วยรายการที่ไม่ใช่เงินสด ค่าเสื่อมราคาถือเป็นหนึ่งในรายการที่ไม่ใช่เงินสด คำถามที่พบบ่อย คือ ค่าเสื่อมราคาคืออะไร ทำไมต้องนำค่าเสื่อมราคามาบวกกลับกับกำไรจากการดำเนินงานเพื่อหากระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ค่าเสื่อมราคาถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่ตัดจากยอดสินทรัพย์ถาวรที่แสดงรายการในงบดุล ทำให้ยอดสินทรัพย์ถาวรสุทธิลดลง สำหรับงบกำไรขาดทุนแล้วค่าเสื่อมราคาจะปรากฏอยู่ในหมวดของค่าใช้จ่ายแต่ในความเป็นจริงธุรกิจไม่ได้จ่ายเงินสดเพื่อค่าเสื่อมราคาจริง จึงเป็นแหล่งที่ได้มาของเงินสดด้วยอีกทางหนึ่ง เมื่อต้องการวิเคราะห์กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานจึงต้องนำค่าเสื่อมราคามาบวกกลับเข้าไปกับกำไรสุทธิทำให้ยอดกำไรสุทธิเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นเท่ากับจำนวนค่าเสื่อมราคา

ค่าเสื่อมราคากับกระแสเงินสด

จากรูปที่ 2 เป็นการอธิบายถึงการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดจากการดำเนินงานด้วยวิธีทางอ้อมได้เป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดความเข้าใจจึงยกตัวอย่างเช่น ธุรกิจแห่งหนึ่งมีสินทรัพย์เพียงอย่างเดียว คือ รถบรรทุกมูลค่ารวม 20,000 บาท ไม่มีสินค้าคงเหลือหรือบัญชีลูกหนี้ปรากฏเลย และไม่มีเงินกู้ยืมธนาคารและเงินกู้ยืมอื่นๆ รายการที่เคลื่อนไหวทั้งหมดจึงเป็นเงินสด ในวันปิดบัญชีมีรายการแสดงเพียงอย่างเดียว คือ ยอดพาหนะ 20,000 บาท ยอดเงินลงทุนมีจำนวนที่เท่ากับยอดพาหนะ เมื่อพิจารณางบกำไรขาดทุนส่วนของยอดขาย จำนวน 30,000 บาท ต้นทุนรวมจำนวน 27,000 บาทจะทำให้เกิดผลกำไร จำนวน 3,000 บาท (30,000-27,000) แต่เมื่อพิจารณางบดุล ณ วันสิ้นงวดปรากฏยอดเงินสดคงเหลือ 8,000 บาท ดังรูปที่ 2

บริษัท.....

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x1

สินทรัพย์	หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		
พาหนะ	20,000	ส่วนทุน	20,000

บริษัท.....

งบกำไรขาดทุน

สำหรับปีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

ยอดขาย		30,000	
ต้นทุน			
น้ำมัน	4,000		
เงินเดือน	15,000		
ค่าซ่อมบำรุง	3,000		
ค่าเสื่อมราคา	<u>5,000</u>	<u>27,000</u>	
กำไร			<u>3,000</u>

บริษัท.....

งบดุล

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25x2

สินทรัพย์	หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		
เงินสด	8,000	ส่วนทุน	20,000
พาหนะ	<u>15,000</u>	กำไร	<u>3,000</u>
	<u>23,000</u>		<u>23,000</u>

รูปที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าเสื่อมราคากับกระแสเงินสด

ที่มา: เฉลิมขวัญ ครุฑบุญยงค์, 2551: 116

จากรูปที่ 2 อาจเกิดความสงสัยว่าทำไมตัวเลขจึงแสดงเงินสด จำนวน 8,000 บาทในขณะที่มียอดกำไรเพียงแค่ 3,000 บาท อธิบายได้ว่า การเคลื่อนไหวของเงินสดเริ่มต้นด้วยการไม่มีเงินสดเหลืออยู่เลย เมื่อพิจารณาถึงรายการที่ไม่ใช่เงินสดแต่เป็นต้นทุนประเภทค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร นั่นคือ ค่าเสื่อมราคา 5,000 บาท (ค่าพาหนะ 20,000 บาทอายุการใช้งาน 4 ปี คิดค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรง คือ 20,000/4 เท่ากับ 5,000 บาท) ซึ่งเป็นรายการที่กระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ขึ้น ถ้าพิจารณาด้านยอดขายจำนวนยอดขายสินค้าเป็นเงินสด 30,000 บาท ขณะเดียวกันก็เกิดต้นทุน (ไม่รวมค่าเสื่อมราคา) จำนวน 22,000 บาท จึงเกิดเงินสดส่วนเกินจากการค้า จำนวน 8,000

บาท (30,000-22,000) หมายถึง ยอดขายหักด้วยต้นทุนที่ไม่ได้รวมค่าเสื่อมราคา เมื่อนำกำไร 8,000 บาทมาหักด้วยค่าเสื่อม 5,000 บาท จึงมียอดคงเหลือเป็นกำไร 3,000 บาท บางครั้งจะเกิดคำถามตามมาว่าจำเป็นหรือไม่ที่ต้องนำค่าเสื่อมราคามาบวกกลับกับกำไรสุทธิทุกครั้งเมื่อต้องการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดด้วยวิธีทางอ้อม คำตอบคืออาจเป็นไปได้ถ้ามีรายการค่าเสื่อมราคาเป็นตัวเลขที่ไม่สูง อาจส่งผลกระทบต่อกำไรสุทธิน้อย แต่ธุรกิจบางประเภทมีค่าเสื่อมราคาเป็นจำนวนตัวเลขที่ค่อนข้างสูงถ้าไม่นำค่าเสื่อมราคามาบวกกลับย่อมส่งผลกระทบต่อทำให้ตัวเลขกำไรสุทธิที่เป็นตัวเงินสดคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ในกรณีที่ต้องการวิเคราะห์กระแสเงินสดด้วยวิธีทางอ้อม จึงต้องนำ

ค่าเสื่อมราคามาพิจารณาด้วย ตัวอย่างเช่น ธุรกิจ การคมนาคมหรือสาธารณูปโภค ค่าเสื่อมราคาถือเป็นตัวเลขจำนวนมาก ถ้าไม่นำค่าเสื่อมราคามาบวกกลับกำไรสุทธิจะทำให้กระแสเงินสดแตกต่างจากความเป็นจริงเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลกระทบต่อทำให้ยอดกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ดังนั้น การคำนวณหากระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานด้วยวิธีทางอ้อมจึงคำนวณหาได้จากยอดกำไรสุทธิที่บวกกลับค่าเสื่อมราคาด้วยเสมอ

กระแสเงินสดจ่ายออกที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงาน

เมื่อค่าเสื่อมราคาถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทำให้ยอดกำไรลดลง การพิจารณากระแสเงินสดโดยวิธีทางอ้อมจึงต้องนำค่าเสื่อมราคามาบวกกลับ จากรูปที่ 1 และรูปที่ 2 แสดงให้เห็นวงจรการไหลเวียนของเงินสดที่นำค่าเสื่อมราคามาบวกกลับกำไร แต่ในความเป็นจริงยังมีบางรายการที่ส่งผลกระทบต่อเงินสดรับเข้าหรือจ่ายออกอีก คือ ดอกเบี้ยจ่าย ภาษีจ่าย และเงินปันผลจ่าย เมื่อธุรกิจกู้ยืมเงินมาลงทุนจะเกิดต้นทุนของเงินกู้ยืมคือ ดอกเบี้ยจ่ายและธุรกิจต้องจ่ายภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นประจำทุกปีให้กับกรมสรรพากรและธุรกิจจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นตอนปลายปีเพื่อสร้างแรงจูงใจในการหาแหล่งเงินทุนภายนอกเพิ่มรายการเหล่านี้ ประกอบด้วย ดอกเบี้ยจ่าย ภาษีจ่าย และเงินปันผล ถือว่าเป็นส่วนสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงกระแสเงินสดเช่นเดียวกับค่าเสื่อมราคา เมื่อพิจารณากระแสเงินสดโดยวิธีทางอ้อมด้านกิจกรรมที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานควรพิจารณา ดอกเบี้ยจ่าย ภาษีจ่าย และเงินปันผลด้วย

ดอกเบี้ยจ่าย ภาษีจ่าย และเงินปันผล

ดอกเบี้ยจ่าย ภาษีจ่าย และค่าใช้จ่ายประเภททุน (เงินปันผล) เป็นรายจ่ายอื่นๆ ที่กระทบกระแสเงินสดนอกจากค่าเสื่อมราคา เป็นแหล่งที่ใช้ไปของเงินสดเมื่อธุรกิจจ่ายค่าดอกเบี้ย ค่าภาษี และจ่ายเงินปันผล การวิเคราะห์ถึงการเคลื่อนไหวของเงินสดที่ได้จากกิจกรรมที่ไม่ใช่การดำเนินงานรายการทั้งดอกเบี้ยจ่าย ภาษีจ่ายนั้น เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นค่าใช้จ่ายที่นำมาหักออกจากกำไรจากการดำเนินงาน (Earnings Before Interest and Taxed: EBIT) โดยปกติในแต่ละปีจะเกิดรายจ่ายประเภทนี้เป็นรายจ่ายประจำที่มีผลทำให้ยอดกำไรที่โอนเข้าสู่กำไรสะสมมียอดลดลง รายการเหล่านี้ไม่ได้ถือเป็นปัญหาใหญ่ของการวิเคราะห์กระแสเงินสดเพียงแต่การชำระดอกเบี้ยเงินกู้ยืม การชำระคืนเงินกู้ยืมถือเป็นจำนวนมากพอที่จะแสดงให้เห็นว่ามีความสำคัญด้วย ดังนั้น ธุรกิจควรกำหนดจำนวนเงินไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นการวางแผนและเตรียมการจัดหาเงินได้ทันสำหรับรายจ่ายประเภทดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและเงินต้น นอกจากการชำระดอกเบี้ยเงินกู้ยืมและชำระเงินต้นแล้ว การจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้นถือเป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายทางการเงินของธุรกิจที่มีความสำคัญด้วยเช่นกัน การจ่ายเงินปันผลหรือค่าใช้จ่ายประเภททุนจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์และการวางแผนอย่างดี อย่างไรก็ตาม ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ถ้ามีเป็นจำนวนมากอาจสร้างปัญหาในการบริหารเงินสดของธุรกิจได้เช่นกัน เงินปันผลจ่ายอยู่ในกระแสเงินสดของกิจกรรมการจัดการหาเงินนอกจากการวิเคราะห์กระแสเงินสดด้วยวิธีทางอ้อมจากกิจกรรมดำเนินงานแล้ว กระแสเงินสดยังมีแหล่งที่ได้มาและแหล่งที่ใช้ไปอื่นๆ อีก คือ กระแสเงินสดที่ไม่ได้เกิดจากกิจกรรมดำเนินงานหรือ

กระแสเงินสดจากกิจกรรมการลงทุนและกระแสเงินสดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน

กระแสเงินสดรับเข้าที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงาน

จากสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นยังมีรายการที่ถือว่าเป็นแหล่งที่ได้มาของเงินสดอื่นๆ อีก คือ ได้มาจากการส่งเสริมจากภาครัฐเพื่อเป็นการกระตุ้นการลงทุนและการจ้างงาน เช่น เงินบริจาค ถือเป็นแหล่งที่ได้มาของการเพิ่มเงินทุนระยะยาวของธุรกิจ สิ่งที่เกิดขึ้นกรณีนี้ที่เพิ่มขึ้น คือ ต้นทุนของเงินทุนย่อมเกิดความเสี่ยงจากการหาเงินทุนและการควบคุมต้นทุน การวิเคราะห์เพื่อลดความเสี่ยงด้วยการพิจารณาโครงสร้างเงินทุนให้เหมาะสมระหว่างการกู้ยืมกับการออกหุ้นทุนใหม่

กิจกรรมการจัดหาเงินด้วยการออกหุ้นใหม่

การเพิ่มทุนด้วยการออกหุ้นใหม่ เป็นกิจกรรมการจัดหาเงิน ซึ่งกิจกรรมการจัดหาเงินนั้น ประกอบด้วย การเพิ่มทุนด้วยการออกหุ้นใหม่และการเพิ่มทุนด้วยการกู้ยืมระยะยาว การเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นใหม่นี้ตลาดหลักทรัพย์จัดว่าเป็นแหล่งระดมเงินทุนให้กับธุรกิจ มีบริษัทหลายแห่งที่ต้องการเพิ่มทุนจากการขายหุ้นให้กับบุคคลภายนอกโดยผ่านตลาดหลักทรัพย์ ข้อได้เปรียบของการเพิ่มทุนโดยการออกหุ้นทุนเพิ่ม คือ เป็นการเพิ่มทุนอย่างถาวรและไม่มีความเสี่ยงเมื่อเปรียบเทียบกับ การหาเงินทุนด้วยการกู้ยืมระยะยาว อย่างไรก็ตาม ธุรกิจจะต้องยอมเสี่ยงกับการเกิดค่าใช้จ่ายในการออกหุ้นทุนเพิ่มและค่าใช้จ่าย

จ่ายในการควบคุมที่สูงด้วยเช่นกัน ส่วนการเพิ่มทุนด้วยการกู้ยืมระยะยาว ธุรกิจส่วนมากมีการชำระหนี้ครั้งก่อนและมีการเพิ่มหนี้ครั้งใหม่ตลอดเวลาทางด้านธนาคารที่เป็นเจ้าหนี้จะต้องพิจารณาการให้สินเชื่ออย่างดีสำหรับธุรกิจที่ยังไม่ชำระหนี้ครั้งก่อน จนหมดแต่จะมีหนี้ใหม่แทนหนี้ครั้งก่อน ธุรกิจจะต้องพิสูจน์ตนเองให้ได้ด้วยการสร้างเครดิตใหม่โดยการสร้างความน่าเชื่อถือและต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถชำระหนี้ได้ตามเวลาที่กำหนดทั้งดอกเบี้ยและเงินต้น การกู้ยืมโดยการก่อหนี้มีสิ่งที่ตรงกันข้ามกับการออกหุ้นทุนเพิ่มหลายอย่าง เช่น ต้นทุนน้อยกว่าและไม่ทำให้การควบคุมลดลง แต่มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นถ้าผิดนัดชำระหนี้

การขายที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

การขายที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์เป็นแหล่งที่ได้มาของเงินทุนที่ได้จากกิจกรรมการลงทุน นอกจากการหาเงินสดเพิ่มจากการเพิ่มทุนแล้ว โดยทั่วไปกิจการจะไม่หาเงินทุนด้วยวิธีการขายที่ดิน อาคารหรืออุปกรณ์ เพราะถือว่าเป็นการหาแหล่งเงินทุนที่ค่อนข้างยากและต้องใช้ระยะเวลานาน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม บางครั้งถ้าพบกับปัญหาด้านสภาพคล่องก็อาจจะใช้วิธีนี้ด้วยความจำเป็น ในบางครั้งวิธีนี้ยังมีประโยชน์สำหรับการต้องการเงินทุนเพิ่มได้ แต่จะเป็นทางเลือกสุดท้ายในการเพิ่มทุน ขอยกตัวอย่างการจัดทำงบกระแสเงินสดของบริษัท ดีพร้อม จำกัด มีข้อมูล งบดุลกับงบกำไรขาดทุนในปี 2551 และ 2552 ดังต่อไปนี้

บริษัท ดีพร้อม จำกัด
งบดุลเปรียบเทียบ
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2551 และ 2552

(หน่วย: บาท)

สินทรัพย์	<u>2551</u>	<u>2552</u>
เงินสด	458,000	496,000
ลูกหนี้	370,000	340,000
สินค้า	295,000	432,000
ค่าเช่าจ่ายล่วงหน้า	<u>80,000</u>	<u>80,000</u>
รวมสินทรัพย์หมุนเวียน	1,203,000	1,348,000
ที่ดิน	1,000,000	1,200,000
อาคาร	680,000	736,000
ค่าเสื่อมราคาสะสม-อาคาร	(240,000)	(246,000)
เครื่องจักรและอุปกรณ์	245,000	260,000
ที่ดิน อาคารและเครื่องจักร (สุทธิ)	<u>1,667,000</u>	<u>1,930,000</u>
รวมสินทรัพย์	<u>2,870,000</u>	<u>3,278,000</u>
หนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น		
เจ้าหนี้การค้า	280,000	150,000
ตัวเงินจ่าย	60,000	53,000
ดอกเบี้ยค้างจ่าย	<u>22,000</u>	<u>22,000</u>
รวมหนี้สินหมุนเวียน	362,000	225,000
เงินกู้ยืมธนาคาร	798,000	1,000,000
หุ้นกู้	<u>280,000</u>	<u>340,000</u>
รวมหนี้สิน	1,440,000	1,565,000
ทุนหุ้นสามัญ	1,000,000	1,100,000
ส่วนเกินมูลค่าหุ้น	30,000	34,000
กำไรสะสม	<u>400,000</u>	<u>579,000</u>
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>1,430,000</u>	<u>1,713,000</u>
รวมหนี้สินและส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>2,870,000</u>	<u>3,278,000</u>

บริษัท ดีพร้อม จำกัด
งบกำไรขาดทุน
สำหรับงวดปีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2552

	(หน่วย: บาท)
ขายสุทธิ	5,480,000
หัก ต้นทุนขาย	<u>3,726,400</u>
กำไรขั้นต้น	1,753,600
หัก ค่าใช้จ่ายขายและบริการ	701,440
ค่าเสื่อมราคา (อาคาร 6,000 บาท อุปกรณ์ และเครื่องจักร 4,000 บาท)	<u>10,000</u>
กำไรจากการดำเนินงาน	1,042,160
หัก ดอกเบี้ย	<u>200,000</u>
กำไรก่อนหักภาษี	842,160
หัก ภาษี	<u>336,864</u>
กำไรสุทธิ	<u>505,296</u>

เมื่อจัดทำงบกระแสเงินสดของบริษัท ดีพร้อม จำกัด สามารถจัดทำแยกตามกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ดังต่อไปนี้

บริษัท ดีพร้อม จำกัด
งบกระแสเงินสด
สำหรับงวดปีสิ้นสุด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2552

	(หน่วย: บาท)
เงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Operating Activities)	
กำไรสุทธิ	505,296
ค่าเสื่อมราคา	10,000
ลูกหนี้ลดลง	30,000
สินค้าเพิ่มขึ้น	(137,000)
เจ้าหนี้การค้าลดลง	130,000
ตัวเงินจ่ายลดลง	<u>(7,000)</u>
เงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง)	<u>271,296</u>

เงินสดจากกิจกรรมการลงทุน (Investing Activities)

ที่ดินเพิ่มขึ้น	(200,000)
อาคารเพิ่มขึ้น	(56,000)
เครื่องจักรและอุปกรณ์เพิ่มขึ้น	<u>(17,000)</u>
เงินสดจากกิจกรรมการลงทุนสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง)	<u>(273,000)</u>

เงินสดจากกิจกรรมการจัดหาเงิน (Financing Activities)

เงินกู้ยืมธนาคารเพิ่มขึ้น	202,000
หุ้นกู้เพิ่มขึ้น	60,000
ทุนหุ้นสามัญเพิ่มขึ้น	100,000
ส่วนเกินมูลค่าหุ้นเพิ่มขึ้น	4,000
เงินปันผลจ่าย	(326,296)
เงินสดจากกิจกรรมการจัดหาเงินสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง)	39,704

เงินสดสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง)

38,000

วิธีการคำนวณเงินปันผล ดังต่อไปนี้ คือ

กำไรสะสมยกมาในปีก่อน	400,000
<u>บวก</u> กำไรสุทธิปีปัจจุบัน	<u>505,296</u>
กำไรสะสมยกไป	905,296
<u>หัก</u> กำไรสะสมปีปัจจุบัน	<u>579,000</u>
เงินปันผลจ่าย	<u>326,296</u>

จากตัวอย่างข้างต้น บริษัท ดีพร้อม มีกระแสเงินสดลดลงจากกิจกรรมดำเนินงานเป็นจำนวน 271,296 บาท เงินสดลดลงจากกิจกรรมการลงทุนเป็นจำนวนเงิน 273,000 บาทและเงินสดลดลงจากกิจกรรมการจัดหาเงินเป็นจำนวน 39,704 บาท และในปีปัจจุบัน 2552 บริษัท ดีพร้อม จำกัด จึงมีกระแสเงินสดสุทธิเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงิน 38,000 บาท (271,296-273,000+39,704) ดังต่อไปนี้

เงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง)	(1)	271,296
เงินสดจากกิจกรรมการลงทุนสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง)	(2)	(273,000)
เงินสดจากกิจกรรมการจัดหาเงินสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง)	(3)	<u>39,704</u>
เงินสดสุทธิเพิ่มขึ้น (ลดลง)		<u>38,000</u>

บทสรุป

การจัดทำงบกระแสเงินสดด้วยวิธีทางอ้อมประกอบด้วยกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อเงินสด 3 กิจกรรม คือ

1) กิจกรรมดำเนินงาน คือ กิจกรรมที่เกิดจากการดำเนินงานแล้วส่งผลกำไร กำไรสุทธิของธุรกิจจะถูกปรับปรุงผลกำไรด้วยรายการที่ไม่ใช่เงินสด เช่น ค่าเสื่อมราคา สิทธิบัตรตัดบัญชี ลิขสิทธิ์ตัดบัญชี โดยนำมาบวกกลับและยังมีรายการที่นำมาปรับปรุงกับกำไรสุทธิอีก 2 รายการ คือ สินทรัพย์หมุนเวียนกับหนี้สินหมุนเวียน 2) กิจกรรมการลงทุน คือ กิจกรรมที่เกิดจากการลงทุนในที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ และ 3) กิจกรรมการจัดหาเงิน คือ กิจกรรมที่เกิดจากการกู้ยืมระยะยาวและส่วนของเจ้าของหรือส่วนทุน หรืออาจจะแบ่งกิจกรรมเป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและกิจกรรมที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงาน สิ่งสำคัญของการจัดทำงบกระแสเงินสดด้วยวิธีทางอ้อม คือ ความเข้าใจวงจรเงินสดหรือการไหลเวียนของเงินสด เข้าใจรายการที่กระทบเงินสดเพิ่มและรายการที่กระทบเงินสดลด ประโยชน์ของการวิเคราะห์งบกระแสเงินสดทำให้ทราบถึงการเคลื่อนไหวของเงินสดเพื่อเป็นการวางแผนสำหรับการดำเนินงานในปีต่อไป งบกระแสเงินสดจะเป็นส่วนที่ช่วยให้ผู้บริหารกำหนดแนวทางในการวางแผนและป้องกันความเสี่ยงจากการขาดแคลนเงินสดและการถือเงินสดไว้มากจนเกินความจำเป็น การพิจารณาสภาพของเงินสดที่สมดุล คือ การพิจารณาว่ามีเงินสดเพียงพอชำระหนี้สินหมุนเวียนหรือไม่และถ้ามีเงินสดเหลือควรนำเงินไปลงทุนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ากับทั้งธุรกิจและส่วนของเจ้าของ การสร้างความสมดุลของโครงสร้าง

ทางการเงินหรือโครงสร้างเงินทุนที่เหมาะสมควรพิจารณาความสมดุลทั้งระยะสั้นและระยะยาวเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่เกิดจากต้นทุนของเงินทุนทั้งประเภทเจ้าหนี้และส่วนของเจ้าของด้วย

บรรณานุกรม

- เฉลิมขวัญ ครุบุญยงค์. 2545ก. **การเงินธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น. _____ . 2545ข. **การบัญชีเพื่อการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น. _____ . 2548. **การวิเคราะห์งบการเงิน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น. _____ . 2551. **วิเคราะห์เจาะลึก อัตราส่วนทางการเงิน**. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดดูเคชั่น. รัตนา วงศ์ศรีคมเดือน. 2552. **การบัญชีเพื่อการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: วิรัตน์ เอ็ดดูเคชั่น. ลำไย มากเจริญ. 2551. **การบัญชีเพื่อการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: ทริปเปิ้ล เอ็ดดูเคชั่น. วรศักดิ์ ทูมมานนท์. 2545ก. **การจัดทำงบกระแสเงินสดและงบกระแสเงินสดรวม**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติเพรส. _____ . 2545ข. **คุณรู้จัก Creative Accounting และคุณภาพกำไรแล้วหรือยัง?** กรุงเทพมหานคร: ไอโอนิค อินเตอร์เทรตริซอสเซส. สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. 2552. **มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 งบกระแสเงินสด**. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. อรวรรณ กิจปราษฎ์. 2549. **การบัญชีเพื่อการจัดการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Hansen, Don R., and Mower, Maryanne M. 2007. **Management Accounting**. 8th ed. Cincinnati, OH: South-Western College.

Horngren, Charles T., Harrison, Walter T., Jr., and Oliver, M. Suzanne. 2009. **Financial and Managerial Accounting**. 8th ed. Upper Saddle River, Nj: Person Education.

Asst. Prof. Chalermkhwan Krootboonyong is an Assistant Professor in the School of Business Administration, Department of Accounting at Saint John University, Thailand. She received her Master's degree in Accounting in Business Administration from Siam University, Thailand. Her research interests are Financial Statement Analysis, Financial Management, Managerial Accounting and Research Methodology.